

УДК 658.14 (477.8): 332.14

Шубалий О.М., д.е.н., професор

Луцький національний технічний університет

<https://orcid.org/0000-0002-9131-1896>

e-mail: shubalyi@ukr.net

Shubalyi Oleksandr, Doctor of Economic Sciences, Professor

Lutsk National Technical University

<https://orcid.org/0000-0002-9131-1896>

e-mail: shubalyi@ukr.net

Гриник І.С., здобувач ступеня доктора філософії

Луцький національний технічний університет

<https://orcid.org/0000-0001-8154-4234>

e-mail: vygng@ukr.net

Hrynyk Iryna, Postgraduate student,

Lutsk National Technical University

<https://orcid.org/0000-0001-8154-4234>

e-mail: vygng@ukr.net

СТИМУЛЮВАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНО ОРІЄНТОВАНИХ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ У ПІВНІЧНО-ЗАХІДНОМУ РЕГІОНІ ЗА РАХУНОК БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ

Мета дослідження полягає в проведенні оцінки застосування інструментів бюджетного фінансування для стимулювання реалізації соціально орієнтованих Цілей сталого розвитку у Північно-Західному регіоні України за рахунок коштів обласних бюджетів. Проведено аналіз фінансування соціально орієнтованих Цілей сталого розвитку у Північно-Західному регіоні за рахунок коштів обласних бюджетів за 2000-2021 роки. Вивчено зміну питомої ваги статей соціально орієнтованих витрат у загальних видатках обласних бюджетів регіону. Відбулося значне збільшення фінансування соціально-культурних заходів, але суттєво змінилася пріоритетність фінансування окремих статей витрат. Понад 80% коштів витрачається на фінансування сфери освіти. Надалі для Північно-Західного регіону потрібно знаходити додаткові можливості збільшення фінансування реалізації й інших соціально орієнтованих Цілей сталого розвитку 2030.

Ключові слова: Цілі сталого розвитку, соціальні цілі, обласний бюджет, фінансове забезпечення, Північно-Західний регіон.

STIMULATING THE IMPLEMENTATION OF SOCIALLY ORIENTED SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS IN THE NORTH-WEST REGION AT THE EXPENSE OF BUDGET FUNDS

From the standpoint of an individual country, it is important that individual regions also actively ensure the implementation of socially oriented Sustainable Development Goals. An important economic tool for such actions is budget financing, the operation of which will allow the redistribution of available funds from local budgets for the implementation of important regional social projects.

The purpose of the study is to evaluate the use of budget financing tools to stimulate the implementation of socially oriented Sustainable Development Goals in the North-Western region of Ukraine at the expense of regional budgets. An analysis of the financing of the socially oriented Sustainable Development Goals in the North-West region at the expense of regional budgets for 2000-2021 was carried out. The change in the specific weight of items of socially oriented expenses in the total expenses of the regional budgets of the region was studied.

The main source of funding for the implementation of the socially oriented Sustainable Development Goals in the North-Western region of Ukraine is the funds of the regional budgets of the Volyn and Rivne regions. During the long period of 2000-2021, the total amount of financing of social and cultural activities increased significantly, but the priority of financing individual expenditure items changed significantly. The share of spending on education has practically doubled (Goal 4), because the financing of education is the prerogative of local budgets. But in the future, this region needs to find additional opportunities to increase funding for the implementation of other socially oriented Sustainable Development Goals 2030 (Goals 1, 3, 5, 10, 16).

Key words: sustainable development goals, social goals, regional budget, financial support, North-West region.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Реалізація Цілей сталого розвитку до 2030 року є важливим завданням практично для усіх країн, які долучилися до ініціативи ООН, покликаної зберегти існування людської цивілізації подолавши глобальні виклики. Важливе значення для цього має створення належного фінансового забезпечення реалізації заходів для реалізації кожної з 17 Цілей сталого розвитку, які кожна країна конкретизує, виходячи з власних можливостей і пріоритетів розвитку. Серед ключових сфер реалізації Цілей сталого розвитку належить соціальна сфера, яка покликана вирішити соціальні проблеми людства.

З позицій окремої країни важливо, щоб окремі регіони також активно забезпечували реалізацію соціально орієнтованих Цілей сталого розвитку. Важливим економічним інструментом для таких дій виступає бюджетне фінансування, оперування яким дозволить перерозподілити наявні кошти місцевих бюджетів на реалізацію важливих соціальних проектів регіонального масштабу.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Питанням застосування різноманітних інструментів бюджетного фінансування реалізації соціально орієнтованих Цілей сталого розвитку, зокрема на регіональному рівні, за останні роки приділяється багато уваги. Але більшість вчених їх розглядають в контексті реалізації усіх Цілей сталого розвитку: (Вахович і Недопад, 2021), (Zioło, 2020), (Shubalyi & Miszczuk, 2022), (Шубалий і Гриник, 2021) та ін. Виникає необхідність детальнішого вивчення результатів застосування інструментів бюджетного фінансування для реалізації соціально орієнтованих Цілей сталого розвитку на регіональному рівні.

Цілі статті. Мета дослідження полягає в проведенні оцінки застосування інструментів бюджетного фінансування для стимулювання реалізації соціально орієнтованих Цілей сталого розвитку у Північно-Західному регіоні України за рахунок коштів обласних бюджетів.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. На основі досліджень (Zioło, 2020) та (Shubalyi & Miszczuk, 2022) можна констатувати, що до соціально орієнтованих Цілей сталого розвитку до 2030 року можна віднести таких 6 з 17 цілей: Ціль 1. Подолання бідності; Ціль 3. Міцне здоров'я і благополуччя; Ціль 4. Якісна освіта; Ціль 5. Гендерна рівність; Ціль 10. Скорочення нерівності; Ціль 16. Мир, справедливість та сильні інститути.

Інформаційною базою для проведення детальнішого аналізу фінансування соціально орієнтованих Цілей сталого розвитку у Північно-Західному регіоні (Волинської та Рівненської областей) виступатимуть дані статистичних збірників Мінфіну України (Мінфін, 2022), Головного управління статистики у Волинській області (Волиньстат, 2022) та Головного управління статистики у Рівненській області (Рівнестат, 2022), які представлено у таблиці 1.

Таблиця 1
Аналіз фінансування соціально орієнтованих Цілей сталого розвитку у Північно-Західному регіоні за рахунок коштів обласних бюджетів у 2000–2021 рр., млн. грн.

Показники	2000 рік	2005 рік	2010 рік	2015 рік	2020 рік	2021 рік	Темп росту 2021р. / 2000р., разів
Волинська область							
Видатки на соціально-культурні заходи, у т. ч.:	307,9	881,9	3120,8	6232,1	7430,1	8547,5	27,8
освіта	93,2	390,4	1283,6	2353,2	5834,6	7227,8	77,6
охорона здоров'я	73,7	223,9	708,8	1195,8	784,3	368,8	5,0
соціальний захист і соціальне забезпечення	127,8	219,5	956,5	2406,1	361	401,4	3,1
культура та мистецтво, ЗМІ	9,7	37,1	141,3	223,2	315,5	386,7	39,9
фізична культура і спорт	3,5	11	30,6	53,8	134,7	162,8	46,5
Рівненська область							
Видатки на соціально-культурні заходи, у т. ч.:	997,8	3617,4	7377,7	13113,3	9087,0	10544,6	10,6
освіта	447,5	1423,6	2748,1	6268,8	6886,8	8552,7	19,1
охорона здоров'я	278,4	849,6	1580	2312,7	1120,4	648,0	2,3
соціальний захист і соціальне забезпечення	211,1	1135,2	2691,7	3907,8	481	522,8	2,5
культура та мистецтво, ЗМІ	48	170,4	285,6	409,2	418,5	495,9	10,3
фізична культура і спорт	12,8	38,6	72,3	214,8	180,3	325,2	25,4
Північно-Західний регіон – всього							
Видатки на соціально-культурні заходи, у т. ч.:	1305,7	4499,3	10498,5	19345,4	16517,1	19092,1	14,6
освіта	540,7	1814	4031,7	8622	12721,4	15780,5	29,2
охорона здоров'я	352,1	1073,5	2288,8	3508,5	1904,7	1016,8	2,9
соціальний захист і соціальне забезпечення	338,9	1354,7	3648,2	6313,9	842	924,2	2,7
культура та мистецтво, ЗМІ	57,7	207,5	426,9	632,4	734	882,6	15,3
фізична культура і спорт	16,3	49,6	102,9	268,6	315	488	29,9

Джерело: побудовано авторами за даними (Мінфін, 2022), (Волиньстат, 2022), (Рівнестат, 2022).

Як видно з таблиці, у Волинській області протягом усіх періодів відбувалося зростання фінансування усіх статей соціально орієнтованих видатків, до яких належать: освіта; охорона здоров'я; соціальний захист і соціальне забезпечення; культура та мистецтво, ЗМІ; фізична культура і спорт. При цьому чітко прослідковується зміна пріоритетів фінансування із сфери соціального захисту і соціальне забезпечення (у 2000 році отримала найбільше фінансування) до збільшення фінансування сфер освіти (зростання за період 2000-2021 рр. у 77,6 разів), культура та мистецтво, ЗМІ (у 39,9 разів), фізична культура і спорт (у 46,5 разів).

Зовсім іншою була ситуація у цій сфері у Рівненській області, де ще у 2000 році бюджет витрат на соціально-культурні заходи був у понад 3 рази більшим, ніж у Волинській області (997,8 млн. грн до 307,9 млн. грн). Але протягом аналізованого періоду також спостерігалися подібні, але менш значущі, ніж у Волинській області, тенденції до збільшення фінансування сфер освіти (у 19,1 разів до 2000 року), культури та мистецтва, ЗМІ (у 10,3 разів), фізичної культури і спорту (у 25,4 разів). Хоча фінансування сфери соціального захисту і соціального забезпечення зростало (у 2,5 рази).

Відповідно, в цілому по Північно-Західному регіону також відбулися подібні зміни, що свідчать про переорієнтацію бюджетного фінансування за рахунок коштів обласних бюджетів від сфери соціального захисту і соціального забезпечення до сфер освіти; культури та мистецтва, ЗМІ; фізичної культури і спорту. Хоча й сума витрат на соціальні заходи за підсумками 2021 року також залишилася другою після освіти статтею за сумою видатків з обласних бюджетів.

Детальніший аналіз зміни структури статей соціально орієнтованих витрат у загальних видатках обласних бюджетів в цілому по Північно-Західному регіону за 2000-2021рр. (рис. 1) підтверджує попередні висновки. Адже частка витрат на освіту у загальних видатках на соціально-культурні заходи зросла з 41,4% у 2000 році до 82,7% у 2021 році. Натомість частка витрат на соціальний захист і соціальне забезпечення навпаки суттєво зменшилася – відповідно з 26,0% до 4,8%. Звертає увагу також

суттєве зменшення частки витрат на охорону здоров'я – з 27,0% до 5,3%, а частка витрат на культуру та мистецтво залишалася приблизно на одному рівні – 4,4-4,6%. Все це певною мірою пов'язується із зміною пріоритетів фінансування цих статей переважно за рахунок коштів державного бюджету.

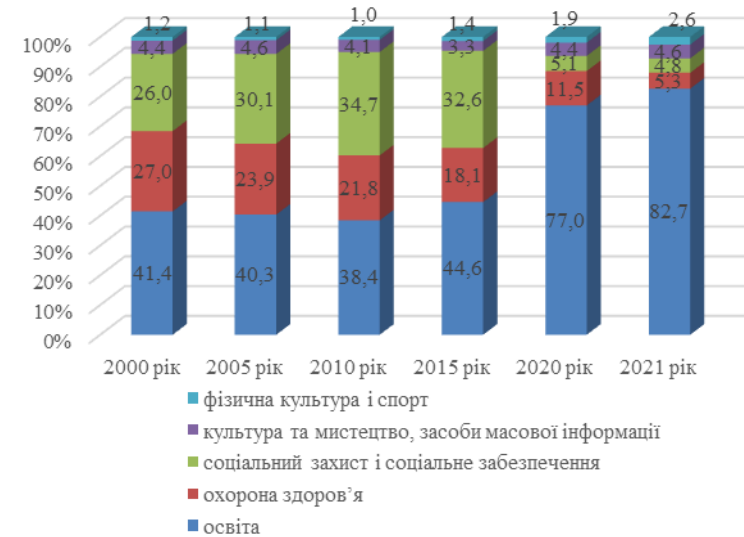

Рис. 1. Зміна питомої ваги статей соціально орієнтованих витрат у загальних видатках обласних бюджетів Північно-Західного регіону за 2000-2021рр. (складено за даними (Мінфін, 2022), (Волиньстат, 2022), (Рівнестат, 2022))

Висновки. Основним джерелом фінансування реалізації соціально орієнтованих Цілей сталого розвитку у Північно-Західному регіоні України є кошти обласних бюджетів Волинської та Рівненської областей. Протягом 2000-2021 рр. значно збільшилася загальна сума фінансування соціально-культурних заходів, але суттєво змінилася пріоритетність фінансування окремих статей витрат на користь різкого збільшення витрат на освіту (Ціль 4), адже фінансування освіти є прерогативою місцевих бюджетів. Але надалі для даного регіону потрібно знаходити додаткові можливості збільшення

бюджетного фінансування реалізації й інших соціально орієнтованих Цілей сталого розвитку 2030 (Цілі 1, 3, 5, 10, 16).

Список бібліографічного опису

1. Вахович І., Недопад Г. (2021). Методичний підхід до комплексної оцінки бюджетної ефективності територій. *Evropský časopis ekonomiky a management*, 7(1), 6-14.
2. Шубалий О., Гриник І. (2021). Фінансове забезпечення сталого розвитку регіону. *Evropský časopis ekonomiky a management*, 7(1), 71-80.
3. Статистичні збірники Міністерства фінансів України «Бюджет України»: офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України: URL: <https://www.mof.gov.ua/uk/statistichnij-zbirnik>
4. Головне управління статистики у Волинській області : офіційний веб-сайт: URL: <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua>.
5. Головне управління статистики у Рівненській області : офіційний веб-сайт: URL: <http://www.gusrv.gov.ua>.
6. Ziolo Magdalena. *Finanse zrównoważone. Rozwój, ryzyko, rynek*. Wydawnictwo PWE, Warszawa, 2020.
7. Shubalyi O., Miszczuk A. (2022). Evaluation of the financial support for the implementation of the 2030 Sustainable Development Goals in the border regions of Poland and Ukraine. *Wiadomości Statystyczne. The Polish Statistician*, 2022, vol. 67, 6, 1–28.

References

1. Vakhovych, I., Nedopad G. (2021). Metodyczny pidkhyd do kompleksnoyi otsinky byudzhethnoyi efektyvnosti terytoriy [Methodological approach to comprehensive assessment of budget efficiency of territories]. *Evropský časopis ekonomiky a management*, 7(1), 6-14.
2. Shubalyi O., Hrynyk I. (2021). Finansove zabezpechennya staloho rozvytku rehionu. [Financial support for sustainable development of the region]. *Evropský časopis ekonomiky a management*, 7(1), 71-80. [in Ukrainian].
3. Statystychni zbirnyky Ministerstva finansiv Ukrayiny «Byudzhet Ukrayiny»: ofitsiynyy veb-sayt Ministerstva finansiv Ukrayiny [Statistical collections of the Ministry of Finance of Ukraine "Budget of Ukraine": Official website of the Ministry of Finance of Ukraine] Retrieved from: <https://www.mof.gov.ua/uk/statistichnij-zbirnik> [in Ukrainian].
4. Holovne upravlinnya statystryky u Volyns'kiy oblasti: ofitsiynyy veb-sayt [Main Department of Statistics in the Volyn region. Official website]. Retrieved from: <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
5. Holovne upravlinnya statystryky u Rivnens'kiy oblasti: ofitsiynyy veb-sayt [Main Department of Statistics in Rivne Region: official website]. Retrieved from: <http://www.gusrv.gov.ua> [in Ukrainian].
6. Ziolo Magdalena (2020). *Finanse zrównoważone. Rozwój, ryzyko, rynek*. Wydawnictwo PWE, Warszawa [Sustainable finance. Development, risk, market]. PWE Publishing House, Warsaw. [in Polish].

7. Shubalyi O., Miszczuk A. (2022). Evaluation of the financial support for the implementation of the 2030 Sustainable Development Goals in the border regions of Poland and Ukraine. *Wiadomości Statystyczne. The Polish Statistician*, 2022, vol. 67, 6, 1–28.